

TISZAHÁTI POLGÁROSULTSÁG AZ ÁLLATVILÁGBAN

A Z ANGOL POLGÁROSODÁS nekiindulása idején való nyomorúságos proletár-kutya sorsot, az artista cirkuszi eb eposzát már Jack London megírta. A török hódoltság felfordult korából a keletiességek itt ragadt maradványa az a kutyaival való kisázsiai bánásmód, mellyel a déli Alföldön, Magyarországon annyira megvetik a ház őrzőjét. Márai megírta a városi szobakutyává kényszerített puli tragédiáját — csak a magyar parlagi kutya hősiessége nem kapta meg a maga feldolgozóját. Lendületesnek kellene lennie, mint Jack Londonnak, de ponyva-effektusok nélkül, — fordulatosnak és ötletgazdagnak, színvonalasnak és lélektani beavatottsággal rendelkezőnek, mint Márai — de legyen társadalom-lélektani szemlélete széttekintőbb és realisabb.

Boldog emberiség között nem lehetnek boldogtalan állatok — és az emberségesebb társadalmi állapotok rájuk is kihatnak. Ha erről a témáról ilyen elszántan kezdünk beszélni, — nem az a célunk, hogy holmi vizenyős humanizmusnak és érzelgősségnek adjunk tápot. Mellőzzük a szokványos regényes kutyahőstetteket, hogy az elvontabb elemzésből mentői inkább nyilvánvalóvá váljanak a magyar kutya domesztikálódásának érdekesebb csúcsteljesítményei: emberség és állatvilág hogyan tükrözi egymást a Tiszaháton. A társadalmi ember társadalomgazdasági és vagyontárgybiztonsági helyzete, amint itt megírjuk, a háziállatok támogatására igen jelentős mértékben szorul rá. A közegészségi és szociálhigiénés berendezkedéseket pótolják, sőt sokszor teljesen helyettesítik. A kutyáknak a tiszaháti paraszti társadalomban van egyedi — s főleg van osztályhelyzete. Társadalmi szerepüket személyesen, külön gazdától kapják, de körülbelül azonos utasításokkal. Természetes, hogy ők is azonos reakcióval fogadják el ezeket. Minő primitív „contrat social“ s minő bonyolult! Minden primitív látszata ellenére is milyen rendkívül összetett! Minő differenciálatlan emberi igények s micsoda rétegzett és alkalmazkodó állatok! Vegyünk egy jellegzetes képet. A falusi utcákon kidüllesztett mellel menetel a basaparaszt. Hatalmi érzését az utána ballagó, borjú nagyságúra hizlalt komondor is átveszi, dekorálja és bizonyítja. A proletár kondásgyerek pulija, a cselédnél is szegényebb mezőőrök megható korcsai Thomas Mann tollára méltók: az „Úr és kutya“ témájára magyar változat — demokratikusabb környezetben. Ne érezzük komikusnak emberségesebb és polgáriasabb társadalomért vívott küzdelmünk közben rájuk is gondolni!

A kutya a Tiszaháton a legszegényebb háznál is, ahol alapjában véve nem sok a megőrizni való, hozzátartozik a paraszti „komforthoz“. Nem érzi a maga családját eléggé „tűzhely“-nek, „otthon“-nak az a földműves, napszámos, vagy törpebirtokos, de még nagygazda sem — ha a családi meghittség, összetartozás és egymásrautaltság ősemberi körét nem a házőrző kutya zárja be. Különösen a fiatalabb családtagoknak van gondja házőrzők beszerzésére, — nagy figyelemmel a kutyák nemére, színére, fajtájára, hosszú, vagy rövid szőrzetére. A gyerekek képesek messze, más faluba elgyalogolni, csakhogy egy különösen jóhírű, sok jutulajdonnal rendelkező ebanyától, illetve birtokosától kölyköt kunyeráljanak, esetleg vásároljanak. A kutyák tehát ahhoz ragaszkodnak a családban legjobban, aki felnevelésük „menázsfnöke“. A kisebb gyerekek a legjobb falatokat is kilopják a konyhából kedvencüknek. Azonban a családanyák, — mivel a háztartás és konyha

terhét szinte egyedül hordozzák — lehető ellenszenvvel fogadnak minden újabb kosztost — különösen zselléreknél, ahol a kutyanak a „kenyérszűtő-táson“ kívül amúgy sincs más szerepe a portán. De az apróságok körömszakadtukig ragaszkodnak állatpajtásaikhoz, eljátszanak velük és dédelgetik, mert a legigénytelenebb barátjaik, túrik a gyerekszesélyt és jó pofát vágnak az esetleges inzultusokhoz is. Megható, hogy a magyar házőrző kutya mennyire tud ragaszkodni az őrzendő családhoz. A macska kizárólag mindig csak a topográfiailag megszokott és pontosan megismert helyhez ragaszkodik és ha a lakók más portára költöznek, legtöbbször ugyanott marad továbbra is. De a kutya? Kivétel nélkül vándorol tovább akár a világ túlsó végére az elköltöző gazdjával. Számára a „tűzhely“ nem a földrajzilag meghatározható „fogalom“, — hogy már antropomorf módon fogalmazzunk! — és a házi istenségeket nem a talaj, hanem az emberi lélek melegsége látja el géniusszal. A magyar paraszt, aki Keletről hozott külsejét és belsejét, lelki magatartását és egész felfogását változatlanul őrzi itt ezen a tiszaháti tájon, — szinte ázsiai hangulatú otthon-szeretettel szereti a kutyáját, — illetve nem is szereti, hanem egyszerűen csak tudomásul veszi, mint dolgos családtagot. Valahogy úgy csatlakozik hozzája is a kutya, ahogyan az ősember valami láthatatlan sugárással és az életkezdés tündéri ártatlanságával tudott maga köré varázsolni a kevésbé vad állatok közül egynéhányat. Szüksége volt rájuk, mint élő teremtményre, akinek ha nincs is lelke, de élnitudásával és ösztönösségével, állati szimatával, vadászhajlamával úgy tud neki segíteni, olyanokat is el tud végezni, amire az ember már — vagy még? — nem képes. A tiszántúli magyar paraszt barátságosan kezeli a kutya dolgait és senki nem tud ilyen baráti gesztusokat gyakorolni állatokkal, mint éppen ő! A Teremtő közös kezéből kikerült teremtményeket a magyar ember mindig bizonyos megértéssel nézi s úgy szemléli, mint a nagy univerzum egy kisebb részését, amely akármilyen kicsiny, mégis csak teremtmény! A kutya számára most már az egészen szabad táj nem „haza“. Csak a falusi ház az a környezet és egyetlen légkör, amelyikben meg tud élni. Kóborlásra hajlamos kutyafajta a magyar nép mellett nem is alakulhatott ki s amióta a honfoglalók letelepültek, szállásokat rögtönöztek, amelyekből lassankint állandó letelepülés, falu, szóval: község keletkezett, mint állandó és egyetlen életforma, amelyben a keleti kalandozásvágyának már nyoma sincs — azóta még a lakásához tartozó állatból is elveszett a legkisebb, alig szemernyi csavargást vágy. A faluvégi cigánykunyhók körül még talán lehet találni csavargó kutyafajtákat is, — de az aztán nem fenyegetheti be a falusi gazdák portájára, ahol a tulajdon szentség és a tulajdon határozott védelme, a határok őrzése és nyilvántartása a kutyának legkomolyabb feladata. Sőt sokkal nehezebb teljesítmény, hogysen elvégzése után meg ne szeresse házőrző feladata miatt a család minden tagja! Itt a kutya ösztönei működnek elsősorban, de már az emberből, az emberi lélekből feléje áradó sugarakból is átvett egy keveset, majdnem azt mondhatnák, hogy „egyéniséget nyert“, gazdagabb karaktert, mint amilyen a többi állatoknak van. Ezt abból is következtethetjük, hogy a macska pusztán csak ösztöneire támaszkodik és nem az „otthon“, a családi tűzhelyet kedveli meg, hanem az ösztönei által kitapogatott helyhez szokik hozzá és ezt is csak azért, hogy biztonságosan mozogjon azokon a helyeken, ahol veszély már nem érheti és nem fenyegetheti, hiszen minden rögön otthonosan futkos. A macskának a ház tulajdonképpen nem is „haza“, hanem csak egy biztos pont, ahonnan távolabbi vadászó utakat tehet meg, élelemszerző zsákmány-utakra indulhat, — hiszen annyira már appercipálta a környezetet, hogy támadás esetén semmi sem vághatja el visszavonulása elől az utat. A kutya csak családon kívülieket támad meg, de a macska már a családtagokat is összekarmolja, különösen az apróbbakat. Játsszótársának nem engedi „betörni“

megát! Az A lakókat minden különösebb érzelmi nehézség nélkül veszi tudomásul: éppen mert az előbbi lakókhoz sem ragaszkodott existenciálisan. Ösztönei és indulatai legmélyén a porta, ahol ő lakik, — számára csak a három dimenziójú tér általa legelőnyösebb ismert szelvénye — semmi több! A kutya számára ugyanezt a teret a legmagasabb értelemben vett „élettérre“ lelkesíti át a bonyolult érzetektől és bizonytalansággal teli emlékekkel, melyben meleg kapcsolat állt fenn a ház lakói között és közöttük és amelyet alapvetően soha nem zavar meg még az a sok apróbb-nagyobb inzultus sem, mely a gyerekek, gazda, vagy háziasszony részéről időnként éri.

Csodálatos folyamat a kutya háziasszá válása: „domesztikálódása“! Az állatlélektan a legbizonytalanabb sötétségben tapogatózik még ezen a területen. Mindenesetre a valamennyire is magasabbrendű „településekkel“, a legelső „porta“-értelmű helyfoglaláskor rögtön feltűnik mellette! Valami titkon működő félelemérzet hajtotta hozzá azokon a motívumokon kívül, amiket már kifejtettünk. Vagy talán egy animális fogyatékosági érzés teremtette meg ezt a különös együttélést, szimbiózist állat és ember között.

Azonban hogy a kutya házörzés közben mire képes, — megindító példát szolgáltat rá egy különös tiszaháti szokás, amelyet a valószínűségek szerint a törököktől, a hódoltság idején tanultak el: a házörzők megfarkatlanítása. Annak a kutyának, amelyekre igen nehéz és permanens őrzési szolgálatok várnak, kiskorában levágják a farkát s csak egy rövid, groteszkül ide-oda mozgó csonk marad meg a helyén. Ez a művelet azt eredményezi, hogy az állatok a biológiailag nem teljes egyedek nem fogadják be. Például a legjámborabb és szinte már indulat nélküli tyúkok is halálra csipdelik a véletlenül közéjük kerülő csupasznakú csirkéket. A kopasz nyak pedig nem jelent külön fajtát, inkább csak olyan félreütésnek tekintik a falusiak, mint az albinóságot, csak ez amannak minden színpadias hatásosságát nélkülözi. Amennyivel a kutyák a tyúknál magasabb értelmi színvonalon állanak — annival határozottabb és kegyetlenebb náluk minden egyes esetben az illető társadalmi exkommunikáció!

A kopasznyakú csirkék azért még úgy-ahogy elvannak, — a kis sorsüldözötteknek a gyerekek fogják pártját. Végül, amikor a protekciós különkosztos megerősödvé felnőnek, kiharcolják maguknak a saját helyüket a tyúkok társadalmában. Azonban a csonkakutya soha és sehogyan sem kap társat, hogy úgy mondjuk; „polgári egyenjogúságot“ a fajtája közösségében, amely amúgysem egymáshoz, mint inkább gazdájához ragaszkodik és az ő érdekeiért sokszor hajlandó a legnagyobb antikollektivisták összekülönbözésekre is. Ez a kiközösítettség nemcsak azt jelenti, hogy rendes, küllemére valamit is adó kutyatársaságban nem jelenhetnek meg a csonka hím vagy nőstény, — hanem elsősorban és legszenvedtetőbben azt mutatja, hogy köztük és a rendesek, az épek között megszűnik az érzelmi, — az udvarlói kapcsolat is. És nincsen olyan poligám hajlandóság sem a gyengébbik, sem az erősebb nemből, amelyik megszegné ezt a szigorú, bár hallgatólagos „társadalmi megegyezést“, ezt a legkonokabb nyárspolgári konvencionál is szigorúbban kezelt közmagatartást. A csonkakutyák aztán rendkívül hamisakká válnak. Azonnal, a legkisebb neszre is feldühödnek és valami mérgezett életirigységben és állandó ingerlékenységben élve — idegeneket és gyanús alakokat közel sem eresztenek a portához. Sőt, még egészen szokatlanul, a kapu előtt elmenőket is permanens félelemben tartják, ki-kirohannak és megtámadják a járókelőket. Ha lábikráikat elkaphatják, valósággal görcsbe fagy az állkapcsuk és vasszorításukból egykönnyen nem lehet szabadulni. Le s fel loholnak, szünet nélkül, a ház körül és a kerítések közül viczorognak ki, felállva, habzó szájjal dőlve az ágaknak — csattogó fogakkal rémítenek el minden emberfiát. Csonkítatlan kutyák között is akad természetesen hamis természetű, de azoknál elképzelhetetlen, hogy az őrzendő területen kívül is támadó magatartást tanúsít-

sanak. Sőt, ha a kapu előtt, portán kívül tartózkodnak és arra jár valamelyik ismert „kutyadobáló“ gyerek — előbb beugranak a kerítésen beírnak és csak onnan kezdik a rémes hangversenyt. S általában a kutya Ősi, teremestől egészen idáig hordozott alacsonyértékű érzetével ezek a hamisabb, de nemcsontított kutyák, egészen gyámoltalannak mutatkoznak, ha az utcán és más közhelyeken járnak. Még ingerlésre sem támadnak s az első erősebb szóra egyenest hazarohannak, ahol bátorságuk ismét megjön, mert újból jelentkezik a feladat is: a megőrzendő ház, a maga ismert, teljes és biztonságos körülhatároltságában, anyagi, tárgyi és személyi javaival. De, ismétlem, ez az őrzésre készítő impulzus, ez a védelemre és agresszióra indító hatás a küszöbön kívül egy lépéssel máris megszűnik számukra t Bezzeg a csontítottak valószínűleg silbakot végeznek a bejárat előtt, különösen ha gyakori izgatóság jelenleg mutatkozik ott. Dobáló gyerekek hada előszeretettel bosszantja az ilyen impulzív példányokat és valósággal egyedlélektani kísérletezéseket folytatnak a kutyák más és más izgathatósági góciának leleplezésére. A legrafináltabban durva hanghatású tülökkel irtózatoss, fülsértő tutulást csapnak és ennek a szarvasmarha levágott szarvaiból készült hangszernak a modulálása, hangerőssége és hangszíne annyira kezdetleges, annyira ösztönök korbácsoló és olyan kevésbé differenciálódott, hogy egyszerre ráneszelenek a kutyák. Valósággal kívül áll minden melódicus skálán, tagolatlan és durvaságában már-már rafinált hangokat ad és hallatukra valami ősi, anünális félelem tör ki rajtuk s eszeveszett vonításba, nyüzítésbe kezdenek. De amelyeknek nincs eléggé érzékeny dobhártyája, annak elég az útszéli hangosságú és ordenáren szaporaszavú kiskolompok csöngettyűzése, füge és nyers ujj-fütyök: már ezek is feloldják állati nyugalmaikat, alig elcsendesíthetően, mint csendes tóba a belevetett hirtelen kódozás is órákig tartja mozgásban az érzékeny vízfelületet. Végül is a gazda, ha megúnta a nagy zsvajt, szétcsap a gyerekek között és elkergeti őket. A felingerelt kutya még órák elteltével is fel-felmorog — tehetetlen, intravertált, önemésztő dühösködéssel.

Érdekes különben megfigyelni, hogy megcsontításra legmegfelelőbb anyagként a rendkívül elkorcsosodott kutyafajtákat szokták kiválasztani. Az egész Tiszántúlon egyébként, a még eléggé elszigetelten maradt pásztorvidékek (Hortobágy, Bugac stb.) kivételével teljesen elkorcsosultak a kutyák és ez egyáltalában nem jelenti azt, mintha alkalmatlanabbakká váltak volna házörzőknek. Sőt! Mintha éppen ez az elfajzás hozta volna ki igazi, mélységesen hű házörző-természetüket. A külsőre idomtalan és tirke-tarka színű kevertvérfiekben virágozott ki a legtisztább, legdesztilláltabb kutyaragaszkodás. Az ősi, tisztaféher komondorokban van valami egyvérű, ázsiai lustaság és előkelő tagbaszakadtság, — nemes nagyvonalúság, örököknek ugyan jók, de csak a valóban exisztenciális veszélyre neszei fel alvó, de idejekorán ébredő természetük. A juhászok komondorai képtelenek a házörzés aprócseprő feladatára, — hiszen szekérgörgésre, koldusénekre, gyerekincselkedésre széteső aprólékos figyelmű feladat ez! Annál inkább képtelenül változtak vadállatokká a gulyát kerülgető farkascorda orronvágó szagára! Rögtön felébredt valami ősi düh bennük a régi-régi, megtagadott rokon ellen, aki éppen ezért a legelkeseredettebb ellenség. Viszont a nem túlságosan nobilis, sőt minden vérségi zárkózottságot és arisztokratizmust nélkülöző korcsok erre a feladatra teljesen képtelenek. Az embernek, mint letelepült egyednek a védelmében, a település óvó gyepűi között, a legaprólékosabban és legaggályosabban végzik feladatukat. Különösen agresszívek azok a csontított példányok, amelyeket mindig ebből az aránytalan törzsű, idomtalan alakú, szinte sajnálkozásra indító anyagból szoktak kiválasztani. Megható, hogy a gusztustalan testi formákban szokott a legszebb hűség bizonyulni. A rozoga koldusszekerek hátsó két kereke között is mindig ilyen korcs halad a fullasztó porban, esőben, napfényben — kitéve a gyerekek célpontjául, akik minden áron ki akarnák mozdítani hűséges kíséretéből. De nincs arra hatalom... Halad a kerek nyikorgása zajában és a szekéren ülő koldusgazdája könyörgő

gajdolásai között kopog, mint kitartó útitársa annak az embernek, aki mindenkinek alárendeltje: koldus.

A hűségnek már-már racionális gondolkodással párosult példája az a csonkított kutya, amelyikre a bihari szegényebb birtokosok — képtelenek lévén téli időben tanyást fizetni — egész hónapnyi ideig rábízzák tanyáik őrzését. Kint hagynak számára egy hónapra eleséget, csontot, szalonnát, kenyeret és a tántoríthatatlan őr szépen, gazdaságosan beosztja azt, naponként, étkezési szakokra. Olyan pontosan számítja ki, hogy az eleség éppen kifussa az őrzési időre. A beosztásnál a szokásos napi fejadag mennyiségéből és számából és a kapott kvantum nagyságából következtet. Ha a gazda megelégedezik róla, 2—3 napig még éheznek, még mindig türelemmel várva az ételmet. Ha ekkor sem jelentkezik a tanyás, abban az időpontban, amikor érzi, mert halálos biztonsággal érzi, hogy mikor van a legkevésbé fenyegetve a tanya vagyonbiztonsága: hirtelen hazafut. Persze, a legrövidebb, toronyirányt vezető úton szoktak iszkolni. Semmi mellékes észleletre nem hajlandók ilyenkor. Különösen akkor nem vesznek észre semmit, mikor már élelemmel a nyakukon visszafelé loholnak és egyetlen igyekezetük, hogy gazdájuk őrízetlenül maradt vagyonához minél előbb visszajussanak. Útközben nem támadnak — de az esetleges nemi partnerekkel sem barátkoznak.

A tanyaőrzőnek ételéről gondoskodnak ugyan, de italáról nemigen. Ugyanis sokhelyütt az a hiedelem, hogy a kutya nem iszik. Felületes megfigyelés ez és onnan származhat, hogy a kutya valóban nem kér feltűnő módon vizet, mint például a macska. Legtöbbször éjjeli kalandzásai közben, udvarlói útján nyal harmatot, — ősszel deret és zúzmarát szopogat, téli tanyaőrzőkor havat vagy jeget nyal, de leginkább a szabadban átnedvesedő tengeri kórót rágicsálja, melynek hajszálcsovei nyitottak s víztartalmuk mellett eléggé észrevehető a cukortartalmuk is.

Amint láttuk, a kutya nemcsak a szorosan vett belsőseget, a faluban lévő portát őrzi meg, hanem mindent, ami azt kiegészíti. Még akkor is vigyáz rá, ha külterületen fekszik, művelési háttér, tanya, a határban épített kunyhó és más efféle az őrzendő objektum. A különösen hasznos rendeltetésű termelési teret is őrzi: például a dinnyeföldet. Rendkívül tanulságos megfigyelni, hogy a dinnyecsöszök kutyái hogyan veszik át gazdáiktól, a csösztől, a megőrzendő terület képzetét. A kutyának mindig a csöszzel egyforma sors jut ki és ha gazdáját is elveri egy-egy tagbaszakadt fiatal legény, ő is kap a tolvajtól a horpaszába néhány alapos rúgást.

Nem lesz érdekeltlen befejezéseként szólni a kutyák municipális neveltségéről. Tudniillik megyékként különböznek magatartásukban, de itt a megyék különbözősége csak akkor áll elő, ha valóban geográfiai egységek és természetes gazdasági és közlekedésföldrajzi determinánsok határolják el őket egymástól. A kutyákra vonatkozólag határozott különbségtevés látszik jogosultnak tájegységekként: változó, más-más neveltségű és más-más őrzési beidegzettségű típusok között. A debreceni-hajdúsági kutya talán az egész országban a legmogorvább, legindulatosabb, legingerlékenyebb: mert itt bíznak a kutyára legtöbbször valamit. Ez gyakran már nagy anyagi értékű ingó és ingatlan vagyonállag! Itt divatos elsősorban a „farktalánítás” — ’-nak kasztráció számba vehető művelkedete is! Különböznek azonban még e területen belül is a debreceni-belvárosi, a debreceni-kertségekbeli típusok, a hortobágyi pásztorkutyák és a civis-mezővárosbeliek. Más a falusi és más a kisvárosi kutya és megint más a nagyvárosi, budapesti szaloneb és garden party-eb. A kutyának — egy bizonyos fokig, hiszen azért domesztikálódott — hasznára van a civilizációs, társadalmisított polgári életkeret. Ahol azonban nem kap a házörzésre egy tágasabb akciószabadságot biztosító teret, ott rögtön neuraszténiát kap. Tételként állíthatjuk fel, hogy a kutyák társadalmi

szint- és életformaváltódása szinte kísértetiesen ugyanazokkal a tünetekkel jár, mint az embernél. A fővárosba került puli első generációjából az élettér képtelen összeszűkülése (bérpalotákban lakás), az őrzési funkció elvesztése és az őrzendő objektum teljes eltűnése: idegileg és biológiailag tökéletes ronscot eredményez. Ehhez jön még a táplálkozás 180 fokos fordulata! A faluról felkerült kutyával gyakori, hogy magános vénkisasszonyok teát, feketekávéit itatnak vele. Tehát a világ teljes felfordulásához még egy másik „gasztronómiai“ válság is hozzájárul. Majd heves vajúdások és krízisek árán szinte egy új fajta tenyésztődik ki. Az az első városra került egyed, amelynek ősei messze visszamenőleg másféle táplálkozási rendben éltek, még gyomorrákot kap, (belgyógyászatilag diagnosztizált esetekről tudunk), de leszármazottjainál már nem jelentkezik olyan hevesen a reakció a megváltozott életkörülmények ellen. Újabb, másirányú érzékenységű fajta alakul ki. Ehhez azonban kevés köze van már a magyar faluból és a magyar paraszt mellől felkerült házőrzőnek. Itt már nem kezelik őket azzal a paraszti barátsággal és emberi nemességgel, ahogy a tisztántúli magyar ember számon tartja ezeknek a házőrzőknek minden gondját. Ott a kutya a lakáshoz tartozik, az otthonhoz, az ősi szabad tűzhelyhez, a családhoz — tagja a családnak, barátja a gyermeknek és ellensége mindenkinek, aki ellensége magának a családnak. A városban többé-kevésbé csak hisztériás becézésre — az emberi lélek melegsége nélkül — használják őket városi gazdáik. Ez a távolság csak az ide közvetlenül felkerült első kutyapéldány idegösszeroppanásán mérhető fel. Régi helyén a tűzhely ősemberi módon értelmezett házi istenségei prezentálták talán ajándékkul ezeket az ősi magyar kutyákat és az emberi lélek közvetlen melegsége és otthonszeretete reájuk is szétárad. Ez a táj ismeretlen a számára, ez a táj nem a „haza“, itt egyszerűen nem tud résztvenni az emberi letelepülésben s nem is hiszi el, hogy ez a városi környezet mégis őriz valamit a falusi porta jellegéből, hiába ház ez is, hiába laknak itt is emberek. Aki még nem hallott egy városba került pulikutyát naplementekor nyüszíteni egy székesfővárosi erkélyen, — annak fogalma sincs minderről. Visszavágyik, — de már nem is a faluba, még annál is távolabb! Valami teremtéshajnali sóhaj érzik ebben a nyüszítésben, alig fogalmazható visszavágyódás egészen odáig, amikor ember és állat között még nem lehetett ellentét s csak úgy álltak egymás mellett, mint két újdonsült teremtés, akik Isten kezéből csak most kerültek ki és még idejük sem volt, hogy megvizsgálják, vajjon pusztá létük mivégre történt: egymás ellen vagy egymásért jöttek erre a világra. A városba került kutyák szomorú sorsa azt mutatja, hogy a magyar paraszt portáján ezek a házőrző állatok annyira közel kerültek a családhoz, hogy szinte, ismétlem, egyéniséget nyertek. De ezt az egyéniséget, ezt a karakterrajzot máris szétrombolja az új környezet. Sorsukról írni rendkívül hálás téma, — társadalomismeretre, lélekrajzra egészen különös nyersanyag. Megpróbáltuk megközelíteni, de amit ebből a rendkívül komplex helyzetből kihasználtunk — a lehető legkevesebb a bonyolult éleikhez képest!

ERDOS JENŐ